

"Onun için, şu zamanda hayat-ı içtimaiye ile meşgul olanlara 'Fikr-i milliyeti bırakınız.' denilmez." Fikr-i milliyeti bırakmayı nasıl anlayabiliriz?

Üstad Hazretleri şöyle buyuruyor:

"Menfi milliyette ve unsuriyet fikrinde ifrat edenlere deriz ki:"

"Evvelâ: Şu dünya yüzü, hususan şu memleketimiz, eski zamandan beri çok muhaceretlere ve tebeddülâta maruz olmakla beraber, merkez-i hükûmet-i İslâmiye bu vatanda teşkil olduktan sonra, akvâm-ı saireden pervane gibi çokları içine atılıp tavattun etmişler. İşte bu halde Levh-i Mahfuz açılrsa, ancak hakikî unsurlar birbirinden tefrik edilebilir. Öyleyse, hakikî unsuriyet fikrine hareketi ve hamiyeti bina etmek, mânâsız ve hem pek zararlıdır. Onun içindir ki, menfi milliyetçilerin ve unsuriyetperverlerin reislerinden ve dine karşı pek lâkayt birisi, mecbur olmuş, demiş: '*Dil, din bir ise millet birdir.*' "

"Madem öyledir. Hakikî unsuriyete değil, belki dil, din, vatan münasebâtına bakılacak. Eğer üçü bir ise, zaten kuvvetli bir millet; eğer biri noksan olursa, tekrar milliyet dairesine dahildir."(1)

Din, dil ve vatan bir ise, güçlü bir millet olma noktasında mükemmeldir. Ama bunlardan birisi eksik olursa, mesela dil farklı olursa o zaman milliyet yani ümmet mânâsı zaruri bir hâl olur. Osmanlı döneminde bu çok bariz bir şekilde görülmüştür. Osmanlı devleti üç kıt'aya hâkim olduğu halde, dilleri ve ırkları farklı olan nice milletleri çok güzel ve adil bir şekilde idare etmiştir, birlik ve beraberliği sağlamıştır.

Menfi milliyetçilerin reisleri bile sadece dil ve ırkî bir milliyetçilik ile Anadolu'yu bir arada tutmanın mümkün olmadığını görmüş; bunun ancak din bağı ile mümkün olabileceğini kabul etmek durumunda kalmıştır.

Mesela, Türkiye'de herkes Müslüman, Türk, İslam hatta Hanefi Mezhebine mensup olsalardı, bu birlik ve dirlik açısından mükemmel olurdu. Ama hakikat öyle değil. Türkiye'de birçok kavim ve farklı diller bulunuyor. Bu yüzden birleştirici unsur olarak İslam ve vatan bağı öne çıkarılmak zorundadır.

Yani Üstad Hazretleri "**Fikr-i milliyeti bırakınız denilmez.**" ifadesi ile ırkçılığı

---

değil, müsbet milliyetçiliği kastediyor. Bařka dil ve ırkları hakir görmeden, kendi milliyetini seven insanlara "*bu sevgiyi bırak*" denilmez denilmek isteniyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Üçüncü Mebhas.](#)